

DISSERTATIO ACADEMICA,

DE

VIRTUTE MAHUMEDIS, AQUAM
EX ARENA VEL PETRA
ELICIENDI,

QUAM

CONS. AMPL. FACULT. PHILOS. ABOËNS.

PRÆSIDE

Mag. JOHANNÉ BONSDORFF,

Lingg. Orientt. & Gr. Prof. Ord.

PRO GRADU PHILOSOPHICO

PUBLICÉ VENTILANDAM SISTIT

CHRISTIANUS LUDOV. HJELT,

Biblioth. Acad. Aman. E. O., Aboënsis.

In Auditorio Medico die VIII Junii MDCCCX.

H. a. m. s.

ABOË, Typis FRENCKELLIANIS.

DIOECESSEOS ABOËNSIS
EPISCOPO REVERENDISSIMO,
ACADEMIÆ AURAIÆ PRO-CANCELLARIO
EMINENTISSIMO,
ORDIN. IMPER. DE S. ANNA IN CLASSE PRIMA
EQUITI,
REGIIQUE ORDIN. SVEC. DE STELLA POLARI
MEMBRO SPLENDIDISSIMO,
S. S. THEOLOGIÆ DOCTORI CONSUMMATISSIMO,
DOMINO
JAC. TENGSTRÖM,
ECCLESIAE ET LITTERARUM
GRANDI DECORI,
AVUNCULO SUMMA ANIMI
PIETATE COLENDO,
SACRUM
VOLUIT DEBUIT
REVERENDISSIMI NOMINIS

Cultor humillimus
CHRISTIANUS LUDOV. HJELT,

— *Veniam pro laude peto: laudatus abunde*,
"non fastiditus si tibi, Lector, ero".*

OVID.

Sedulo perpendentibus atque considerantibus nobis, non solum Mosaicam, Divamque, quam ipsi profiteamur, Christianam Religionem, miraculis ab Auctore utriusque plus simplici vice patratis esse superstructam, sed & ipsos Mahumedanos de operibus thaumaturgicis a Propheta suo editis gloriari; quin & profanam, rudiorum inprimis & barbararum nationum, Historiam, prodigiis & portentis esse refertam: dubia utique hæreret mens, quid, in tanta Religionum, toto cœlo distantium, aut omnino repugnantium, diversitate, miraculorumque, quibus veritatem, alias nonnisi unicam, sibi vindicantam volunt singulæ, EVANTIO PAVEIA statuendum esset, nisi inter omnes saniora edoctos conveniret, antiquas, Orientales præcipue, rerum physicarum parciore notitia imbutas & effrenatæ phantasie, gentes, eventibus & factis vel maxime naturalibus in admirationem distractas fuisse & delusas, omniaque,

A

ad

ad nostram memoriam traducta, fabularum portenta & miracula, si, quæ in Historia Sacra enarrantur, ut fas est, exceperis, vel ficta esse penitus (religioso aut irreligioso consilio), vel etiam ad naturales origines, modo spiritum & stilum antiqui orbis recte agnoveris, posse referri. Quidquid enim dicant Miraculorum in Historia Sacra commemoratorum veterani defensores & vindices, cæterorum certe, quibus inde ab antiquissimis temporibus personnerat orbis, prodigiorum, haud facile quisquam, cui vel tantillum supra vulgus sapere contigit, Auctores habebit malos genios s. Diabolum. Valebit namque hic quod de portentis observat CICERO, *Libro II de Divinatione Cap. XXVIII* hunc in modum disserens: "*Quidquid oritur, quaecunque est, causam habeat a natura necesse est, ut etiam si præter consuetudinem exstiterit, præter naturam tamen non possit existere. Causam igitur inuestigato in re nova atque admirabili, si potes: si nullam reperiēs, illud tamen exploratum habeto, nihil fieri potuisse sine causa; eumque errorem, quem tibi rei novitas attulerit, naturæ ratione depellito. Ita te nec terræ fremitus, nec cæli discesus, nec lapideus, aut sanguineus imber, nec trajectio stellæ, nec faces visæ terre bunt. Quorum omnium causas si a Chrysippo quæram, ipse ille Divinationis auctor nunquam illa dicet facta fortuito, naturalemque rationem omnium reddet. Nihil enim fieri sine causa potest; nec quidquam sit, quod fieri non potest;*

potest; nec, si id factum est, quod potuit fieri, portentum debet videri: nulla igitur portenta sunt" &c.

Tantum igitur abest, ut miracula, quibus inclaruisset perhibetur Mahumedes, præter naturam accidisse judicemus, ut potius Arabum in hac parte narrationibus, aut res commentitias & in fidem superstitionis Mahumedicæ fictas, aut falsa visorum ludibria & naturalium causarum, utcunque aucta & ad fanaticum Orientalem genium exaggerata, phænomena & effecta proponi statuamus. Licet enim in genere suspecta sint quæ quomodocunque e Religione pendent prodigia, affirmare tamen non dubitamus, expressa haud raro in miraculis sic dictis Mahumedicis nexus causalis exflare vestigia.

Inter alia vero in hanc rem exempla, cum illud quoque, prima fronte absolum, sed nihilominus, ubi debitam adhibueris attentionem, facile solvendum, pertineat miraculum: Mahumedem in itineribus suis, digitos in arenam immergendo, aut pede terram, vel etiam petram, percutiendo, maximam aquarum elicuisse copiam (a);

A 2   ingra-

---

a) Cfr. MARRACCI *Vita & res gestæ a Mahum* Cap. V. it. *Prodromi ad refut. Alcor.* P. II. Capp. VI — IX, ut & CHARDIN *voyage en perse* T. IV. p. 202.

ingratum non fore judicavimus, si, quomodo decantata hæcce phænomena sese habuerint, Speciminis Academici, quod nobis, ad Parnasum properantibus, edendum erat, loco, explicuerimus. Tanto autem magis opellæ speramus veniam, quod haud pauci, ut suspicamur, religioni sibi non ducant, laudata Mahumedis facinora gestis Mosis ad *Rephidim* (b) & *Kades* (c) æquiparare, semperque laudabile sit *studium*, si vel vires defuerint, mendaciis & credulitati obicem ponere.

Ut vero metam, quorsum tendimus, viamque, quæ illuc ducat feratque, e longinquo quasi prospiciant Lectores, in antecessum vel verbo monendum est, omnem in hac re quæstionem e penitiori, non modo soli Orientalis, verum quoque institutorum quibus hodieque utuntur incolæ, pendere cognitione, nosque ideo lucis radios, quos utramque in partem spargant Itineraria, qua fieri poterit diligentia collecturos.

Observamus itaque primo, Orientem, imprimis, miraculorum ex hoc genere theatrum, Arabiam, immensa camporum arenosorum æquora suo con-

---

b) *Exod. XVII. 1 -- 8.*

c) *Numer. XX. 1 -- 12.*

continere complexu, tantamque in vastis hisce solitudinibus, quia cœlum sit calidissimum & pluviarum vel ipso hiemali tempore parcius, aquæ regnare penuriam, ut sic dictæ *Caravanæ*, cæterique peregrinatores, dum iter per deserta faciendum erit, necesse habeant, utres secum ferre coriaceos aqua abunde repletos (*d*), haudque pauci viatorum, siti solisque ardore enecti perierint (*e*). Quamvis enim negandum non sit, fontium, immo torrentium, ad colles & montium radices, huc & illuc occurrere exempla, saltem vestigia; ex altera tamen parte notissimum est, scatebras & rivulos, quibus deserta illa rigantur temperanturque, haudquaquam esse

---

d) Cffr. TROLO *Oriental. Reisebesch.* p. 681. BELONII *Observat. Singul.* L. II. C. LIV. p. 285, *Nouveaux Memoires des Missions — dans le Levant* T. V. p. 135, NIEBUHR *Reisebesch.* Th. I. p. 212. — Immo, patriarcharum jam ævo, aquam utribus exceptam secum tulisse qui deserta peragrarent, colligere licet ex Historia Abrahami Hagarem cum filio Ismaele dimittentis *Genes.* XXI. 14 seqq.

e) Horrenda hujus memoriæ exempla habemus in Historia Expeditionum Orientalium, Alexandri Magni, ap. CURTIUM L. VII. Cap. V, & recentioris Gallicæ, ap. LARREY *Relat. Histor. & Chir. de l'Armée d'Orient en Egypte & en Syrie.* p. 8. seqq.

esse perennes, sed plerumque, non multo postquam effusus fuerit imber, illico exarescere (f).

Deinde vero observandum est, universum fere Orientem fontium aquæ vivæ esse pauperrium, omnemque prope, qua utantur incolæ, aquam, e profundis, huc atque illuc effosis & aquæ cœlesti, e rupibus collibusque ad brumam decurrenti, excipiendæ idoneis *Cisternis* sive *Puteis* (g) vulgo peti & hauriri (h).

Tertio

---

f) Contentiunt in his rebus omnes quantum novimus Peregrinatores & Geografi. Supervacaneum itaque ducimus, illorum hic apponere testimonia. Moneamus solummodo, montium Arabiæ, *Chorebo*, ad quem Moses Soceri sui greges olim paverat (*Exod. II. 1*) baculoque suo aquam e petra expreserat (*Exod. XVII. 1 — 8*), vix ullum aquæ esse fecundiorum. Ut enim taceamus, *ERLONIUM* (L. c. C. XLIII. p. 299), *Pocockium Beschreibung d. Morgenl. Th. I. p. 128* (qq.), cat., limpidissimas ejus celebrate cisternas, notatu dignissimum est, aquam, modo unum aut alterum pedem in hisce tractibus fodere tibi placeat, teste *NIEBUHR* (*Beschr. v. Arab. p. 403*), (ut plurimum?) inveniri.

g) Concedimus *HARMARO & FABRO* (*Reob. ub. den Orient. T. I. p. 401, 402*). *Cisternas*, accurate loquendo, a *Puteis* in eo esse differentes, quod in illis pluvia, in his autem fontana aservari soleat aqua; sed hanc differentiam, neque Peregrinatores, neque Sacri Scriptores ubique videntur observasse.

b) Testatur hoc, de Persia, *KÄMPFER* (*Amanit. Exot. p.*

Tertio denique, in quo cardo rei præcipue vertitur, notandum est, præter puteos & Cisternas omnium oculis conspicuas & a Peregrinatoribus descriptas (i), multa in desertis, vulgo ignota, versus fun-

719), &, de ipsa Palæstina, HIERONYMUS (*Comment. in Amos IV.*), cæt.

- 2) Apponimus hic, nonnulla saltem, de constructione harum cisternarum, testimonia, v. gr. *Ferdinandi von TROILO* (l. c. p. 386), puteum Davidis juxta Bethlehem ita describens: "Dieser Brunnen ist sehr tieff, und unten breit, wie eine Cisterne, in Felsen eingehauen, das obere Loch aber ist sonsten wie ein gemeiner Brunnen gemacht, zwar nicht erhaben, sondern der Erden gleich, darinnen das Regenwasser Zusammenläufer, und ist sonsten kein Quellwasser vorhanden". *Henrici MAUNDRELL* (*Reiseb. nach. d. Gelobt. Lande* p. 85) de puteo Jacobi prope Naplosam ita scribens: "Der Brunn ist heutiges Tages, mit einem alten steinern Gewölbe bedeckt. Man steigt durch ein enges Loch hinunter, und entdeckt das Mundloch des Brunnen, wenn man einen grossen darauf liegenden breiten Stein weghebet: *KORTH Reise nach. d. Gelobt. Lande* p. 378) ita habens: "Es sind aber die Brunnen oder Cisternen in diesem Lande gemeiniglich weit, als ein grosser Keller ausgewölbt —: wie man dieselben denn gemeiniglich an den Hang eines Berges oder in die Thäler gräbet, damit das Wasser sich von oben herab hinein senken kann, woraus hernach in der trocknen Jahrzeit die Gär-

fundum magis magisque capacia, superne angusta & solo adæquata, aque pluviae exsistere receptacula, auctoresque & possesores harum Cisternarum, ut aqua sic quidem recondita melius, in privatos dominorum & gregum suorum usus, contra solis æstum conservetur, neque ab aliis vagabundis Nomadibus & Peregrinatoribus detegantur & exhauriantur, aut pulvere forsitan & arena, sive per ventum *Chamsin* (k), sive hostili manu, ut Isaaco acciderat (l), injecta, impleantur, aut etiam pecora malo fato incidant, thesauros hosce, in regionibus adeo siticulosis summi semper pretii habitos (m),
tabu-

---

ten gewisfert werden. Zu dieser Zeit ist das Land gewis recht arm am Wasser". Cfr de cætero FÜRER *Itiner* p. 98, de puteo Josephi ad campum *Dotbaim*, & KÄMPFER l. c. & p. 728 de Cisternis Xenodochiorum (*Carnanferai*), e q. l. c.

k) Cfr. HARMAR l. c. Th. III. p. 22.

l) Cfr. *Genes* XXVI. 12 seqq.

m) Quanti Cisternarum usum & possessionem olim fecerint Orientales, satis loquuntur Abrahami & Isaci cum Abimelecho cæterisque Palæstinenfibus, *Genes*. XXI & XXVI legenda, de puteis jurgia & dissidia; — idemque confirmant *Num.* XX 17. & *Jes.* XXXVI 16. — Hodie vero Orientalibus populis æque sanctum esse Cisternarum dominium, testis est CHARDIN ap. HARMAR l. c. Th. III. p. 23.

tabulis lapideis & terra supergesta sollicitè contegere, priscisque temporibus contextisse (n).

B

Nar-

2) Haudquaquam diffitemur, altum inter Peregrinatores, quantum novimus, hac in parte regnare silentium. Perpendentibus tamen nobis, orbis Eoi, vitam pastoriciam & vagabundam agentes, incolas, ne aquarum, in solitudinibus oberrantes aut commorantes, paterentur defectum, cisternis effodiendis jam olim suum appulisse animum (Cfr. *II Chron. XXVI. 10*), campestreque illam cujus *Genes. XXIX* facta est mentio, lapide, quem devolverat Jacobus, occlusam fuisse, immo lege Mosaica *Exod. XXI 33* (quocum Cfr *PHILO de Spec. Legib. p. 324* Edit. MANGEY, & *JOSEPHUS Antiqu. L. IV. C. VIII. § 37*), ne ora cisternarum aperta & intecta relinquerentur, sancitum fuisse; teste vero SANDYS *Travels &c. p. 297* Ed. VI.æ, plures in Idumæa, clandestinas & incolis solum cognitās, cisternas existere: nulli dubitamus, quin hodieque contegantur cisternæ d' fertorum, fidemque faciendam esse Diodoro Siculo, qui, veram rationem, cur bello expugnari nequeant Arabes, expositorus, de cisternis eorum, *Biblioth. Hist. L. XIX. C. XCIV* (quocum cfr. *L. II. C. XLVIII*) ita habet. Φιλελευθεροὶ δὲ εἰσι διαφερόντως, καὶ ὅταν πολεμίων δυνάμεις ἀδρα προσιῇ, φεύγουσιν εἰς τὴν ἐρήμον, ταυτὴ χρεώμενοι οὐχεωμάτι, ἀνδρες γὰρ ἑστὰ τοῖς μὲν ἄλλοις ἀνεπιβάτος ἐστὶ, τοῦτοις δὲ, κατεσκευασθὲν ἀγγεῖα κατὰ γῆς ὀρυκτὰ κεκοιμημένα μόνις παρέχεται τὴν ἀσφαλεια- τὴς γὰρ γῆς ὥσθις τῆς μὲν ἀρ. ἰλιδος, τῆς δὲ πετρῶν ἐχῶσθις

Narrantibus ergo fidei Mahumedicæ Sectatoribus, Prophetam inclytum, in profectioe sua Syriaca aliisque bene multis occasionibus, aquam ex arenti arvo vel petra, sive digitorum, sive pedum

μαλάνην, σφυγμάτω μεγάλα ποιῶν ἐν αὐτῇ. ὡς τὰ μὲν
 ἔομαι μικρὰ πάντεσσι κατασκευάζει, κατὰ βάθος δ' αὖ
 μάλλον εὐρυχωρῇ ποιοῦντες, τὸ τελευταῖον τῆλιντον ἀπο-
 τέλει το μέγεθος, ὥς γινέσθαι πλευρὰν ἑκάστην πλεῖρα.
 ταῦτα δὲ τὰ ἀγγεῖα πληρύντες ὕδατος ὀμβρεῖς, τὰ στομα-
 τα ἐμφραττῶσι καὶ ποιοῦντες ἰσοπέδον τῇ λοιπῇ χώρῃ,
 σημεῖα καταλαμβάνει, ἑαυτοῖς μὲν γινώσκόμενα, τοῖς δ' ἄλ-
 λοις ἀνεπίνοητα. ποτίζουσι δὲ καὶ τὴν λεῖαν δι' ἡμερῶν τριῶν,
 ὅπως ἐν ταῖς ἀνύδρεια καὶ φύγαις μὴ προσδεῶνται σὺνδεχῶν
 ὕδατων. i. e. (Interpr. Rhodom) Libertatis amore summo
 tenentur: Et quando validæ hostium copię accedunt, in
 solitudinem, quæ propugnaculi usum eis præstat, fuga
 se subducunt. Aquarum enim inopia cum labore,
 aliis quidem accessum & transitum negat: his autem,
 qui incrustata sibi vasa compararunt, ad hunc usum
 terræ intosfa, folis tutum refugium præbet. Nam
 quia tellus argillosa est, mollemque habet petram,
 grandes in illa cavernas effodiunt: quarum ostia per-
 exigua faciunt: sed in profundo subinde magis
 ampliant, donec ad eam tandem magnitudinem di-
 latant, ut unumquodque latus plerum obtineat.
 Vasis autem illis aqua pluviali repletis, ostia obstru-
 unt: iisque reliquo solo adæquatis, signa quæ ab i-
 psis quidem noscantur, ab aliis vero non animadver-
 tantur, ibi relinquunt. Abacta etiam pecora in tri-
 duum potant: ne inter fugiendum in locis arentibus
 continente adaquatione opus habeant.

dum ope produxisse, non tam probabile est, quam potius certissimum, opinata hæcce miracula nonnisi ad puteos & cisternas *quarum* situm Propheta, utpote in Arabia natus & edueatus, cognoscendi habuisset facultatem, opereulorum, manu aut pede(o), remotione peracta fuisse; superstitioni autem & ruditati Mahumedis in itineribus sociorum tribuendum esse, quod, cum puteorum illorum & cisternarum nullam ipsi habuerint præscientiam, orientalibusque populis solenne sit & olim quoque, ut vet. Testamenti scripta abunde testantur, fuerit, inopinatos quosque eventus ad Divinam quandam *συγγειαν* referre (p), laudata Prophetæ gesta virtuti cuidam
ex-

o) Quin olim, *baculorum* quoque ope, Cisternas occultas & *quæsierint* & *aperuerint*, ivadere ex nostra sententia videtur Num. XXI, 16 — 18. Quemadmodum enim vel aures cujusque offendere possit, *Duces* & *Principes* populi Israëliti, *cisternam*, cujus l. c. facta est mentio, *effodisse* & *excavasse* (quæ *Servorum* potius, ut e *Genes. XXVI* 19 patet, erat occupatio), & quidem *baculis* suis(?); ita neque quisquam verbo *חפר* *querendi*, *inquirendi* & *explorandi*, & *כרה* *aperiundi* notionem abjudicet. Quoniam vero locus hicce, & antiquorum & recentiorum Interpretum dissidiis maxime sit vexatus, nec ad præsentem proprie pertineat disquisitionem, ulteriorem ejus, alia occasione, si fata ita tulerint, dabimus explicationem. — *ταύτα ὡς ἐν παροῶν.*

p) Sic ex gr. cisternam in deserto Berscheba ab Hagare quæsitam & tandem, jam omni abjecta filium

extraordinariæ adscripserint. Neque, ut judicamus, obstat, memoriæ proditum esse, tam prodigiosam aquæ plerumque erupisse copiam, ut Cameli v. gr. cum sarcinis aliquando submersi fuissent, nisi Propheta aquarum impetum compescuisset (q): quemadmodum enim curvo rectum dignoscitur, ita neque quisquam, si vel ipse Cato narrasset, tales crediderit fabulas. Quin potius e fervido & luxuriante Orientalium populorum dicendi & scribendi genere concludere fas est, culicem, ut ajunt, hac ipsa historiola, in Elephantem excrevisse. Immo opinamur, vel ipsos Mahumedanos, quia nobis Christianis, quod in fide nostra limites excedamus veritatis, Propheta suo præeunte (r) toties obijciunt, facile, si rem serio expendant, daturus, traditiones de Mahumede aquas arte thaumaturgica producente, ita propositas esse, ut pateat, ex non miraculis facta esse miracula. Persvasi saltem sumus, eos, utpote in Religione sua, vel nobis exemplo, tolerant, censoriæ severitatis notam vix ac ne vix quidem iniusturos, quibus sancta hæc legenda ad naturales causas revocare placuerit.

aqua refocillandi spe, repertam, Iovæ l. Angeli Ejus beneficio detectam fuisse *Genes. XXI. 19* legimus. — Quod si autem re vera adfuerit Angelus, fabulantur certe Mahumedani, qui *Gabrielem* (!) expresse nominant (Cfr. CHARDIN l. c. T. IV. p. 1721.

q) Cfr. MARRACCIUS in *vita Mabum.* p. 13.

r) Vid. *Coran. Sur. IV. v. 169.*